

JUSTITSMINISTERIET

Dato: 29. september 2020
Kontor: Straffuldbyrdeleskontoret
Sagsbeh: Yousif Fares Nasser Al-Saif
Sagsnr.: 2019-0090-1303
Dok.: 1416797

KOMMENTERET OVERSIGT

over

høringssvar om forslag til lov om ændring af lov om fuldbyrdelse af straf m.v. og retsplejeloven (Adgang til sociale behandlingstilbud mod stofmisbrug for indsatte i kriminalforsorgens institutioner m.v.)

I. Hørte myndigheder og organisationer mv.

Et udkast til lovforslag har i perioden fra den 29. januar 2020 til den 26. februar 2020 været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer m.v.:

Østre Landsret, Vestre Landsret, Sø- og Handelsretten, samtlige byretter, Domstolsstyrelsen, Den Danske Dommerforening, Dommerfuldmægtigforeningen, HK Landsklubben Danmarks Domstole, Advokatrådet, Amnesty International, Dansk Socialrådgiverforening, Danske Advokater, Danske Regioner, Datatilsynet, Det Kriminalpræventive Råd, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Foreningen af Fængselsinspektører, vicefængselsinspektører og økonomichefer, Foreningen af Kommunale Social-, Sundheds- og Arbejdsmarkedschefer i Danmark, Foreningen af Offentlige Anklagere, Foreningen af Statsadvokater, Fængselsforbundet i Danmark, HK Landsklubben Kriminalforsorgen, Institut for Menneskerettigheder, Justitia, KL, Kriminalforsorgsforeningen, Landsforeningen af Forsvarsadvokater, Landsforeningen KRIM, Landsklubben af socialrådgivere ansat i Kriminalforsorgen, Politidirektørforeningen, Politiforbundet i Danmark, Retspolitisk Forening, Rigsadvokaten, Rigspolitiet, Rådet for Socialt Udsatte og Socialpædagogerne.

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 7226 8400
F +45 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Justitsministeriet har modtaget høringsvar fra:

Østre Landsret, Vestre Landsret, Sø- og Handelsretten, Københavns byret på vegne af byretspræsidenterne, Domstolsstyrelsen, Dommerfuldmægtigforeningen, Advokatrådet, Datatilsynet, Fængselsforbundet i Danmark, Institut for Menneskerettigheder, Politiforbundet i Danmark, Rigspolitiet, Rådet for Socialt Udsatte og Socialpædagogerne.

Justitsministeriet har endvidere modtaget høringsvar fra Gadejuristen og SOS Racisme.

Nedenfor er gengivet de væsentligste punkter i de modtagne høringsvar.

Justitsministeriets kommentarer til høringsvarene er anført i kursiv.

Bemærkninger af generel politisk karakter samt forslag og bemærkninger, der ikke vedrører lovforslaget, indgår ikke i høringsoversigten.

II. Høringsvarene

1. Generelt til lovforslaget

Vestre Landsret, Østre Landsret, Sø- og Handelsretten, Københavns byret på vegne af byretspræsidenterne, Domstolsstyrelsen, Dommerfuldmægtigforeningen, Advokatrådet, Datatilsynet, Fængselsforbundet i Danmark, Institut for Menneskerettigheder, Politiforbundet i Danmark og Rigspolitiet har ingen bemærkninger til udkastet til lovforslag.

Rådet for Socialt Udsatte anfører, at lovændringerne styrker og udvider den vederlagsfrie sociale stofmisbrugsbehandling i arresthuse og andre af kriminalforsorgens institutioner, hvilket efter rådets opfattelse er til gavn for den enkelte indsatte med et stofmisbrug og for samfundet som helhed. Rådet kan derfor støtte lovændringerne.

Socialpædagogerne finder, at det er positivt, at borgere, der afsøner fængselsstraf, får bedre muligheder for at modtage stofmisbrugsbehandling, idet misbrug og kriminalitet ofte hænger tæt sammen, og det er derfor afgørende for en senere resocialisering, at der arbejdes effektivt på at få de indsatte ud af deres misbrug.

Gadejuristen finder det væsentligt, at alle indsatte med stofbehandlingsbehov og -ønske, som afsoner en fængselsstraf, får adgang til relevant social behandling, hvilket kræver, at det nuværende tilbud udvides. Gadejuristen finder det endvidere positivt, at der sker en styrket koordinering mellem kriminalforsorgens institutioner og den kommunale stofmisbrugsbehandling, så igangværende behandlingsforløb kan fortsætte uden afbrydelse. Gadejuristen finder det yderligere positivt, at det nuværende sociale stofbehandlingstilbud udvides til varetægtsarrestanter, og at der er fokus på, at der også skal kunne ske social behandling i arresthusene. Gadejuristen kan derfor støtte lovforslaget.

Justitsministeriet har noteret sig høringsparternes generelle opbakning til lovforslaget.

2.. Motivationsbegrebet

Socialpædagogerne anfører, at den sociale stofmisbrugsbehandling er forbeholdt indsatte, der er egnede og motiverede, hvorfor motivationsarbejdet bliver særligt centralt for at sikre, at så mange indsatte som muligt får adgang til social stofmisbrugsbehandling. I den forbindelse er det efter Socialpædagogernes opfattelse relevant at inddrage borgerens tidligere erfaringer og viden fra tidligere støtte- og behandlingstilbud. For unge, der har været anbragt, er det relevant at inddrage viden fra anbringelsesstedet. Endvidere bør der være opmærksomhed på, at mangel på motivation ikke må betragtes som en permanent tilstand, men som noget, der kan og oftest vil ændres over tid.

Gadejuristen opfordrer til, at det defineres, hvad ”egnet til” betyder, og at det præciseres, at ”motiveret til” ikke alene har sigte på stof- og medicinfrighed, men også på nødvendig social behandling i tillæg til vedligeholdelsesbehandling med substitutionsbehandling. Endvidere har Gadejuristen bemærket, at der – såfremt afgørende hensyn ikke taler imod – bør være krav på social stofmisbrugsbehandling, også hvis man er i medicinsk behandling, dette både for så vidt angår nedtrapning og vedligeholdelsesbehandling.

Justitsministeriet bemærker hertil, at det i lovforslaget forudsættes, at den sociale stofmisbrugsbehandling i kriminalforsorgen, som det er tilfældet i dag, tager udgangspunkt i den indsattes motivation og frivillighed. At fremme og fastholde motivation er imidlertid ligeledes en stor del af behandlingen. Endvidere skal det bemærkes, at såfremt kriminalforsorgen vurderer, at den indsatte vil drage nytte af en stofmisbrugsbehandling, vil

personalet løbende søge at motivere den pågældende til trods for, at den indsatte indledningsvis har afvist et sådant tilbud om stofmisbrugsbehandling eller i øvrigt fremstår umotiveret. Der henvises til pkt. 2.1.3 og 2.2.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

I lovforslagets § 1, nr. 1, foreslås en ændring af ordlyden af straffuldbyrdeslovens § 45 a, stk. 1, således, at sætningen ”medmindre vedkommende ikke skønnes egnet og motiveret til behandling” udgår. Derved undgås det, at egnethed og motivation misforstås som forudgående krav frem for et behandlingsmæssigt udgangspunkt.

Justitsministeriet bemærker hertil, at egnethed beskriver den indsatte situation og tilstand, dvs. at den indsatte ikke er til fare for eksempelvis fængsels- eller behandlingspersonalet eller sine medindsatte. Justitsministeriet har præciseret i lovforslaget, at egnethed skal forstås som, at afgørende sikkerheds- og ordensmæssige ikke må tale imod behandling. Dette kan eksempelvis være i tilfælde, hvor den indsatte er til fare for sig selv, sine medindsatte, institutions- eller behandlingspersonalet. Der henvises til pkt. 2.1.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger og bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 1.

Justitsministeriet bemærker endvidere, at den sociale stofmisbrugsbehandling, der tilbydes i kriminalforsorgens institutioner, ikke står i modsætning til den somatiske stofmisbrugsbehandling, herunder abstinens- og substitutionsbehandling (metadonnedtrapning mv.), men kan være et supplerende tilbud. Social stofmisbrugsbehandling udgør således et supplement til den somatiske stofmisbrugsbehandling. Den indsatte har krav på social stofmisbrugsbehandling, uanset om den indsatte er i anden parallel somatisk stofmisbrugsbehandling. Der henvises til pkt. 2.1.1 og 2.1.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

3. Begrænsninger i retten til social stofmisbrugsbehandling

Gadejuristen finder, at lovforslaget lægger op til, at der kan være ordens- og sikkerhedsmæssige forhold, som gør, at behandlingsgarantien på 14 dage opfyldes på anden vis. Ifølge Gadejuristen savner lovforslaget imidlertid en præcisering af, hvordan behandlingsgarantien på 14 dage i praksis vil blive opfyldt i de tilfælde, hvor ordens- og sikkerhedsmæssige hensyn tilsiger, at behandlingsgarantien opfyldes på anden vis. Gadejuristen er følgelig bekymret for, at denne formulering i praksis vil betyde, at den indsatte ikke vil få tilbudt behandling inden for 14 dage.

Justitsministeriet bemærker, at det fremgår af pkt. 2.2.1 i lovforslagets almindelige bemærkninger og bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 3, at social stofmisbrugsbehandling som udgangspunkt skal iværksættes senest 14 dage efter, at den indsatte har fremsat begæring herom over for kriminalforsorgen. Kriminalforsorgen kan imidlertid i visse tilfælde beslutte at gennemføre behandlingen på anden vis. Dette vil f.eks. være i tilfælde, hvor afgørende ordens- eller sikkerhedshensyn taler for det, eller hvor bygningsmæssige rammer indebærer begrænsninger for indholdet af behandlingen. I disse tilfælde kan kriminalforsorgen eksempelvis vælge at tilrettelægge et individuelt forløb for den indsatte eller varetægtsarrestanten.

4. Styrket koordinering

Socialpædagerne anfører, at det særligt i forbindelse med udskrivningen er vigtigt, at der udarbejdes en konkret plan for, hvordan borgeren kan få den rette støtte i kommunalt regi, og at der allerede inden udskrivningen er en tæt koordination med et relevant behandlingstilbud.

Justitsministeriet skal hertil bemærke, at social stofmisbrugsbehandling ofte forudsætter en længevarende indsats. Det er derfor væsentligt, at der sker en effektiv opfølgning på behandlingsforløb, som påbegyndes under afsoning. På den baggrund forudsættes det i lovforslaget, at der sker en generel styrkelse af koordineringen af det fortsatte behandlingsforløb fra behandling under indsættelsen i en af kriminalforsorgens institutioner til behandling i kommunalt regi i forbindelse med løsladelsen eller ved overførsel til en afsoningsinstitution, hvor behandlingen kan videreføres. Det indebærer bl.a., at der løbende skal ske opfølgning og opdatering af den indsatte eller arrestantens behandlingsplan, således at socialrådgivere ved løsladelse eller overførsel til en afsoningsinstitution kan koordinere det videre forløb og dermed sikre en smidig overgang fra et behandlingsregi til et andet. Det forudsættes desuden med lovforslaget, at myndighedssamarbejdet, navnlig mellem kriminalforsorgen og de sociale myndigheder, styrkes. Der henvises til pkt. 2.1.2 og 2.1.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

5. Øvrige bemærkninger

Gadejuristen anfører, at lovforslaget anvender begrebet ”somatisk stofmisbrugsbehandling”, hvilket ikke er et begreb, som Gadejuristen er bekendt med eller har set anvendt i forbindelse med stofmisbrugsbehandling. Gadejuristen anbefaler på den baggrund, at lovforslaget anvender begreber, der

også er anvendt i den kommunale stofmisbrugsbehandling, navnlig når et af de angivne formål med lovforslaget er at styrke koordineringen mellem kriminalforsorgens og den kommunale stofmisbrugsbehandling.

Justitsministeriet bemærker, at somatisk stofmisbrugsbehandling er et almindeligt anvendt begreb, der betegner en sundheds- og lægefaglig behandling, herunder eksempelvis abstinens- og substitutionsbehandling (metadonnedtrapning mv.). Begrebet "somatisk" er anvendt af bl.a. Direktoratet for Kriminalforsorgen og Socialstyrelsen. Den somatiske stofmisbrugsbehandling er rettet mod følgerne af stofmisbrugerens fysiske afhængighed, hvorimod den sociale stofmisbrugsbehandling navnlig tager på sigte at støtte den pågældende til at gennemføre behandlingsforløbet og fastholde behandlingsresultatet. Med lovforslaget lægges der op til at udvide og styrke den sociale stofmisbrugsbehandling, så indsatte og varetægtsarrestanter omfattes af både somatisk og social stofmisbrugsbehandling. Der henvises til pkt. 2.1.3, 2.2.1 og 2.3.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

SOS Racisme har bemærket, at lovforslaget vil intensivere behandlingen for varetægtsarrestanter men samtidig udelukke de fleste udlændinge fra at få tilbudt social stofmisbrugsbehandling. SOS Racisme bemærker i den forbindelse, at mange udlændinge forbliver i Danmark i længere tid, fordi de ikke kan sendes til et andet land. Endvidere foreslår SOS Racisme, at personer indkvarteret i Udlændingecenter Ellebæk tilbydes behandling.

Justitsministeriet bemærker, at den sociale stofmisbrugsbehandling er rettet mod at støtte den pågældende til et stof- og kriminalitetsfrit liv efter løsladelsen, så den pågældende kan vende tilbage til samfundet. Udvisningsdømte eller administrativt frihedsberøvede udlændinge har ikke en fremtid i Danmark, men skal derimod vende hjem til deres hjemlande. Derfor tilbydes social stofmisbrugsbehandling som udgangspunkt ikke til udvisningsdømte eller administrativt frihedsberøvede udlændinge. Udvisningsdømte og administrativt frihedsberøvede udlændinge skal imidlertid fortsat tilbydes social stofmisbrugsbehandling, hvis særlige forhold taler for det, f.eks. hvis der er udsigt til, at den pågældende skal være frihedsberøvet i lang tid. Endvidere bemærker Justitsministeriet, at lovforslaget ikke begrænser udlændinges ret til somatisk behandling mod stofmisbrug, herunder f.eks. abstinens- og substitutionsbehandling (metadonnedtrapning mv.) samt anden lægelig behandling, der relaterer sig til stofmisbruget. Der henvises til pkt. 2.3.2 og 2.3.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger samt bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 2.

III. Lovforslaget i forhold til lovudkastet

I lyset af hørings svarene har Justitsministeriet fundet anledning til at præcisere den foreslåede ændring af straffuldbyrdelseslovens § 45 a, stk. 1, således, at det af bestemmelsens ordlyd fremgår, at en indsat har ret til social stofmisbrugsbehandling, medmindre afgørende sikkerheds- eller ordensmæssige forhold taler imod. Det er således tilføjet i bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 1, om nyaffattelsen af § 45 a, stk. 1, at den foreslåede bestemmelse indebærer, at alle indsatte, der afsoner en fængselsstraf i en af kriminalforsorgens institutioner, som udgangspunkt har ret til social stofmisbrugsbehandling. Kriminalforsorgen kan imidlertid afslå, afbryde eller begrænse den sociale stofmisbrugsbehandling, såfremt afgørende sikkerheds- eller ordensmæssige forhold taler imod. Ved sikkerhedsmæssige forhold forstås f.eks., at en indsat er til fare for personale eller medindsatte. I sådanne tilfælde vil den sociale stofmisbrugsbehandling kunne afslås eller afbrydes, hvis det ikke er muligt inden for institutionens rammer at tilrettelægge et individuelt forløb for den indsatte. Ved ordensmæssige forhold forstås f.eks. den situation, hvor den indsatte obstruerer eller modarbejder påbegyndt behandling. Dette kan f.eks. være for at undgå anden anvist beskæftigelse eller alene opnå beskæftigelsesvederlag. I sådanne situationer vil behandlingsforløbet kunne ændres eller helt afbrydes. Der henvises i øvrigt til pkt. 2.1.2, 2.1.3, 2.2.2 og 2.2.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Endvidere har Justitsministeriet i anledning af hørings svarene tydeliggjort, at social stofmisbrugsbehandling som udgangspunkt beror på, men ikke er betinget af, den indsattes eller varetægtsarrestantens motivation og frivillighed. Der henvises til pkt. 2.1.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger og bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 1, og § 2.

Justitsministeriet er i forbindelse med udfærdigelsen af lovforslaget blevet opmærksom på en mindre redaktionel fejl i straffuldbyrdelseslovens § 106, stk. 3, hvor formuleringen ”eller som har udstået straf på bopælen på indkvarteringsstedet under intensiv overvågning og kontrol, jf. kapitel 13 b”, ikke er udgået af straffuldbyrdelseslovens § 106, stk. 3, som oprindeligt til sigtet i lov nr. 174 af 27. februar 2019 om ændring af udlændingeloven, integrationsloven, repatrieringsloven og forskellige andre love (Videre adgang til inddragelse af opholdstilladelser for flygtninge, loft over antallet af familiesammenføringer, skærpet straf for overtrædelse af indrejseforbud og overtrædelse af opholds-, underrettnings- og meldepligt, ydelsesnedsættelse for forsørgere m.v.). Ved lovforslaget foreslås det derfor i § 1, nr. 4, at for-

mulingen ”eller som har udstået straf på bopælen på indkvarteringsstedet under intensiv overvågning og kontrol, jf. kapitel 13 b”, udgår af straffuldbyrdelseslovens § 106, stk. 3. Der henvises til bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 4.

Justitsministeriet har derudover foretaget en række mindre ændringer og præciseringer af navnlig sproglig og lovteknisk karakter i forhold til lovudkastet, der blev sendt i høring.